

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՈՒՄԻ ԵՄԵՐԱՆԻ ԳԵՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (կանխիկ վճարելի)

Հայաստան	Ուրիշ ամէն տեղ
10 ֆրանկ	20 ֆրանկ
5 ֆրանկ	10 ֆրանկ
2 1/2 ֆր.	5 ֆրանկ

Ուէ գրութիւն կամ գրով զրկել տնօրէն-խմբագրին այս հասցեով

M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia

MARSEILLE (France)

ԼԵ ՏԱՐԻ

ԹԻՒՆ 20

1920 ՓԵՏՐՎԱՐ 11 ԴՆ.

(Հ. Տ. 1920 Յունվար 29)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Գարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 2 ամիսը կարժէ. 1 գիրագիրը 4 ամիսը:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքականութիւնը եւ մենք. — Պատմական մեծ միջինը մը (Երեւոյ ընդունելութիւնը ի պատիւ Հայ քաղաքային եւ զինուորական պատգամաւորութեան). — Հայ եւ յոյն համագործակցութիւնը Զմիռնի մէջ. — Նամակներ Իտալիայէն (Հում. — Վենետիկ). — Նամակ Սիրիայէն (Հաւ. — Եպ). — Société des Etudes Arméniennes. — Ուսում. — Կոչ Բէմալսցի հայրենակիցներուն. — Թուրքիոյ շահատակութիւններ. — Գերմանիա. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Դրամուցումներ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Հայաստանի անկախութիւնը իբր կատարած իրողութիւն պաշտօնապէս ճանչցուելէ վերջ, կը մնայ հայ պետութեան սահմաններու վերաբերեալ որ պետի պարտականութէն, ի հարկէ, առաւելագոյն ճանկահայաստանի միացման հարցը: Երեւոյթները ցոյց կուտան որ ճանկահայաստանի միացումը հայ պետութեան՝ սկզբունքով ընդունուած է զաշնակիցներէն: Սիւնիկ թէ կնճիւղ սահմաններու ընդլայնման և տարածման չափին վրայ է: Մենք ճանկահայաստան ըսելով կը մտնենք վեց նահանգները: Տրապիզոնը և Կիլիկիան ալ միասին:

Կիլիկիայի պաշտպանութիւնը առայժմ ստանձնած է մեր բարեկամ Յորհաննան: Իսկ միւս նահանգներու բազմը կը մնայ տակաւին առկա:

Հայաստանի Հանրապետութեան գրէթէ երկու տարուայ կեանքի փորձառութիւնը անվիճելի կերպով կուզայ մեզ տալ յորդեղ այն համոզման որ դէպի ծով ազատ դուռ մը ունենալը հրամայականօրէն անհրաժեշտ է, պարտաւորել է: Եթէ այդ պակասը չըլլար, հայ պետութիւնը այսօր աւելի լաւ հանգամանքներու մէջ պիտի գտնուէր և ճանկահայաստանի խնդիրն ալ աւելի դիւրին կերպով լուծելի պիտի դառնար ինքնին: Ուստի անհրաժեշտ է որ Երևան հազար.

դակցի ուղղակի կերպով, հայկական ճանապարհով, Սե ծովին, որու ամենէն ծով և նշանակելի նաւահանգիստն է Տրապիզոնը: Անտեղիտալի պահանջ մըն է այս այժմ և նոյնը պիտի մնայ նաև վաղը և միշտ:

Այսօր ինչպէս ժողովուրդը այսօր յարգաւոր ու երկիրը երախտագրութեան զղացումներ կը տածէ մեր սրբազան դատի ներկայացուցիչներուն համար և սակայն այս փառաւոր րոպէին իսկ նոր յոյսեր և փափուկ պարտաւորութիւններ կը բնոյնէ անոնց ուսին, անհամբեր սպասելով որ անոնք հայ դատի առաջին հանգրուանէն վերջ նորեք ալ նուաճեն յոգուած մեր տնտեսական և քաղաքական ապագային. և ասոր առաջին պայմաններէ մէկն է ազատ ելք ծովուն վրայ:

Մեզ կը թուի որ այս վճռական, հոգեբանական փափուկ րոպէներուն, տեղի պէտք ունինք լրջութեան, խոհականութեան: Սնոգուտ են ցուցական, պղտորական անհարկի արտայայտութիւններ, թըշնամական երեւոյթ ունեցող զղրդազին զգացման պոթկումներ: Մենք հիմա իբր պետական ժողովուրդ, պէտք չունինք պաշիպօզուդ ցոյցերու, մեր զատը պաշտպանելու համար:

Ունինք այժմ մեր դատի պաշտօնական ներկայացուցիչները որոնք այսօր աւելի հեղինակութեամբ կըրնան անձնաւորել մեր անկորնչելի նուիրական իրաւունքները: Մինակ մէկ բան կրնանք պահանջել մեր ներկայացուցիչներէն, միասիրտ, համբաւելի ու անկեղծ, անվատ աշխատութիւն, աշխարհութիւն և խոհականութիւն, քաղաքական, դիւանադիտական հոտառութիւն և պայմաններու համեմատ կեցուածք: Ի հարկէ անոնք իրենց ոյժը կրնան պահել և կրկնապատկել հայ ժողովուրդին յենով: ուստի հայ ժողովուրդն ալ իր կարգին պարտաւոր է ոյժ տալ անոնց իր համբաւելի գործունէութեամբ, զոհարարութեամբ և վստա.

հովեան հաւատարմով: Այսպէս կը մտնենք մենք պետական ժողովուրդի մը փոխարարութիւնը իր ներկայացուցիչներու հետ որոնք պարտաւոր են յարգել ժողովուրդի դիտակցութիւնը և ոյժը:

Այս տուեքներով մենք կը յուսանք որ մեր ներկայացուցիչները ամէն ջանք պիտի թափեն արժանաւոր կերպով, լրջութեամբ և հեռատեսութեամբ վարելու համար մեր դատը:

Այժմ իրապէս և պաշտօնապէս կրնանք ինքնզինքնիս պաշնակից պետութիւններու մէջ հաշուել. ուրեմն բարեկամներու հետ է մեր գործը և ճիշդ այդ պատճառով պէտք է սիրալիր ու բարեկամական ըլլան մեր փոխարարութիւնները առանց մեր պատմական և փաստական իրաւունքէն բան մը զեղչելու:

Պէտք է համոզենք զիրենք և համաձայնեցնենք մեր շահերը փոխադարձաբար:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՊԱՅՄԱՆԱՆ ՄԵՐ ՄԻԹԻՆԿԻ ՄԸ

Երեւոյ ընդունելութիւնը ի պատիւ Հայ քաղաքային եւ զինուորական Պատգամաւորութեան

(Շար. 27րդ թիւէն եւ վերջ)

Մր. ՃԵՐԱՐԻ Խօսքերը

Հայաստանի հարցը հետաքրքրութեամբ կը դիտուի Ամերիկայի մէջ: Շատեր կան որ կը խորհին թէ մեր պարտքն է օժանդակել այս ժողովուրդին: Դուք ձեր իրաւունքը չափած էք բուն իսկ ձեր վերաբերումով: Դուք միշտ կ'աւելնա՞ր իման մէկ քանիներ՝ որ ամբողջական մէնտէյթի (mandat) ջատագով են: Ամբողջական մէնտէյթ մը ստանձնելը կը նշանակէ պատահական տալ թուրքերուն՝ միացնել, վերահաստատել իրենց կայսրութիւնը առաջունէ աւելի լայն սահմաններու մէջ: Մենք չենք ուզեր այսպիսի բան մը: Դուք դաշնակի պէտք չունիք: Դիւրակուտական Լաճ, Նախագահութեան

նախկին թեկնածու Հիւր, նախկին Ծերակուտական Լ. Բուր, Զօր. Պօ. Նախարար, դէմ են այսպիսի մէնտէյթի մը, ու այսիկա ոչ թէ անոր համար որ Թուրքերը կրնան կոտորած սարքել, այլ անոր համար որ Ամերիկա չուզեր վերակենդանացնել Թուրքիան: Չեզի օժանդակող ձեռք մը պէտք է և Ամերիկան պիտի ընծայէ օժանդակող այդ ձեռքը: Պէտք է:

Ա. Ճանչնալ Հայաստանի Հանրապետութիւնը:

Բ. Ուսելիք հասցնել սովահար Հայաստանի:

Գ. Առնուած գումար մը Ամերիկեան նաւային զինուորները հասցնել որ Ամերիկեան զօրը տանին այն տեղ և բաց պահեն ճամբան Սիւնիկէն մինչև Երևան:

Մենք կ'ուզենք Հայաստան մը կատարելապէս Սե Դիւրին մինչև Միջերկրական: Թուրքերը կ'ըսեն որ Հայ չկայ, Հայերը ամեն տեղ փառաւանտութիւն են են: Այո, Հայ չկայ, որովհետեւ սպաննեցին Հայերը և հիմա կուզեն օգտուիլ իրենց գործած սպանութիւններէն: Չեզ, հոս հաւաքուողները, տեսնող մը կրնայ այլևս բնականօրէն անկարող էք ինքզինքնիկ կառավարելու: Դուք Ամերիկա եկաք խեղճ վիճակի մէջ, բայց այսօր յաջող զիրքերու տիրացած էք: Չեզի կը պակսին զինուորական առաջնորդներ: Բնաւ. — Ռուս բանակին լաւագոյն զօրավարներէն էին հայ զօրավարները: Ամերիկեան բանակին մէջ ծառայող սա հայ զինուորները (խօսքը բեմին վրայ նստող հայ զինուորներու ուղղելով) ապացոյց են թէ դուք զինուորական ազգ մըն էք:

Բուն պայքար ունինք դեռ միւս լիք: Երկար ճամբայ ունինք դեռ կտրելիք, բայց բոլորս ալ պէտք է շարունակենք մեր գործունէութիւնը, մինչև որ Հայաստան ազատ ըլլայ:

Ժողովուրդը բուն ծախելով ողջունց Մր. ՃԵՐԱՐԻ Խօսքերը:

Տիար Զպուք՝ հայ քաղաքային ու զինուորական պատգամաւորութեան անդամները մի առ մի հանրութեան ներկայացնել յետոյ, խօսելու հրաւիրեց Տիար Պ. փաստաբանները զոր ներկայնեցող ող.

Հունեցին յոսնկայս եւ ոչ «Հայաստան եւ Ամերիկայի գաղութը» իրեն նիւթ ունենալով ըսաւ.

Տորթ. ՓԱՍՏՐԻՄԱՃԵԱՆԻ խօսքերը

Երկու տարի առաջ, երբ Ամերիկա եկայ եւ իմ պորտոմ վարչերուս մէջ այնքան բազմաթիւ հայեր տեսայ, քաջաշնորհացաւ եւ բերկրութեամբ դիտեցի որ հոս կան Հայութեան կենսունակ ուժերը՝ սրունց պէտք ունինք մենք հայրենիքի վերաշինութեան գործին մէջ. Մեր պատմութեան վրայ համառօտ ակնարկ մը դարձնելով կը տեսնենք որ ժ.Ա. դարուն մենք արդէն իսկ մեր տեղը կը գրաւէինք աշխարհի քաղաքաւորութեան ակազայի մէջ. Բայց Բազմաշնորհաց հարստութեան կործանումէն յետոյ, թափարական մանկական հոտանքը եկաւ ցրուեց հայրենիքը՝ որունց մէջ մանք ի մի կեդրոն. նախապէս հաստատեցին Ռուսիոյ հետ իշխանութիւնը, իսկ մնացեալներն ալ ցրուեցան ամենուրեք եւ իրենց հետ Եւրոպայ տարին տրեւելեան քաղաքակրթութիւնը. Եւրոպայ աշխարհ թափարական հայերէն ստիւթեցաւ կաշեգործութիւն, կառապարծութիւն, օճաւ, ուսնիւթիւն եւն. ժ.Զ. դարու կրօնական շարժումը շատ բան կը պարտի Հայերուն Անկէ յետոյ շատ անցքեր անցան Հայաստանի գլխէն. Երկիրը չէնցաւ տակաւ եւ իր մէջ պարփակեց 3.000.000է աւելի Հայութիւն մը. Ամերիկահայ գաղութը կազմուի սկիւտ 40.50 տարի առաջ. Դուք եկաք այս երկիրը եւ շատ բան սովորեցաք պետական կազմի, օրէնքի, եւն. ի մասին. Թրքահայութեան կէսը փճացաւ գրեթէ, իսկ մնացեալներէն շատեր ալ հիւանդ են հոգեպէս. մեր պարտքն է մի իմաստով, ինչպէս զաւանթ, վերաշինել հայրենիքը. Դերերը փոխուած են այժմ. Ձեր հայրերը Արեւելքի քաղաքակրթութիւնը փոխադրեցին Արեւմուտք. հիմա ալ ձեր պարտքն է Արեւմուտքի քաղաքակրթութիւնը փոխադրել Արեւելք. իրաւ է որ մենք լաւագոյն տարրն ենք այն երկրին մէջ, եւ սակայն շատ բաներ կան որ կրնանք ասկէ հոն փոխադրել. իմ յայտ է թէ Ամերիկահայ գաղութը ի յայտ պիտի բերէ բուն հայրենասիրութիւն:

Տորթ. Փաստարմատեանէ յետոյ խօսք տուաւ ուրիշ ամերիկացի նոյնպէս մը. Տորթ. Պիլսոն որ ըսաւ.

Տորթ. Պիլսոն խօսքերը

Ամերիկայի բոլոր եկեղեցիները, կաթոլիկ թէ բողոքական, ազատ Հայաստանի հետ են. անոնք կուզեն Հայաստան մը ամբողջովին անկախ թիւրքերէն. Ես ալ թիւրքերէն չեմ հեռացնում. հայրս Տրապիզոն միայն, նոր եղած է, եւ ես ծնած եմ Եւնի Գափու (Պոլիս). հետեւաբար բաւական տեղեկութիւն ունիմ թիւրքերէն մասին. Այս պատերազմը չափերուն մեծագոյն մասնակցեցան հայերը. Եթէ անոնք չարգիլէին թուրքերէն յառաջխաղացքը, թուրք պիտի տրուէին իսպառնակներ.

Կաս. Հայ զինուորներու կողմանէ, ճակատը ամբար լանեալն հետեան քով Անգլիա կրցաւ շահիլ Պաղեստինի ճակատամարտը. Դուք պահած պահպանած էք քրիստոնէութիւնը եւ բոլոր քրիստոնէայի պարտական են օգնել ձեզ. Տէրը պահէ ազատ, քրիստոնէայ անկախ Հայաստան մը.

Թէ Տորթ. Փաստարմատեանի եւ Թէ Տորթ. Պիլսոն խօսքերը ընդունուեցան մեծ ոգեւորութեամբ.

Ժողովը վերջացաւ եւ յարգելի հիւրերը կարգաւ մեկնեցան բեմէն. մինչ նուագախումբը Անգլիական քայլերը կը նուագէր եւ ժողովուրդը ծափահարութիւններով եւ կեցցէներով սրանք կը թնայեցին:

Տուր ինձ քո ծննդդ, եղբայր եմք մենք. Որ մերկաւ էինք գաղութացած. Բաղդէն ամեն ոխ չարանկար ի մի համբոյր ցրուին ի բաց. Ընդ աստիճան ինչ կայ սիրուն Գան զանկալի եղբայր անուն:

Վաղարշ ՎԱՂԱՐՇԵԱՆ

ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԶՄԻՌՆԻ ՄԷՋ

Հայ եւ յոյն համերաշխութեան եւ մասնաւոր իրարի մը կազմութեան համար յաճախ այս էջերուն մէջ գրուածները ուրախ ենք յայտնելու թէ իրենց արդիւնքը տալ սկսած են. Մեր Յոյն հայրենակիցներէն Պ. Ժան Զափրու այս գործը գլուխ հանելու համար յատկապէս Առաջնորդարան ապցելով Տեղապահ Զօր հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ լիկայի կազմութեան համար. Տեղիս յոյն ակադեմիկոս անձնաւորութիւններէն շատեր պատրաստակամութիւն յայտնած են հայ եւ յոյն համերաշխութիւնը ամբար հիմնուի վրայ դնելու համար. Պ. Զափրու խնդրեց Տեղապահ Զօրէ որ ներկայացուցիչներ նշանակէ՝ որպէսզի յանձնախումբ մը կազմուի որը պաշտօն պիտի ունենայ մասնաւոր հաստատութիւն մը վարձելով ընկերացարան մը բանալ եւ դասակարգութիւններու միջոցով երկու քոյր ազգերը իրար ծանօթացնել եւ անոնց փոխ յարաբերութիւնները ալ աւելի սիւրալի դարձնել. Ասկէ զատ յիշեալ յանձնաժողովին պաշտօնը պիտի ըլլայ՝ մասնաւոր կանոնադրի մը հիման վրայ՝ յաճախակի մտերմական հաւաքոյթներու տարբերութիւն օրուայ հրատապ հարցերու շուրջ գաղափարի փոխանակումներ կատարելու համար. Այս առիթով. Զափրու հաւատեց Տեղապահ Զօր թէ պ. Վէնիցիոսի քաղաքակրթութեան գլխաւոր ծրագիրներէն մէկն ալ Արեւելքի քաղաքակրթութիւնն է. քոյր ազգերու համար մտադրեցութիւնն է ազգային տեսակետով, ըլլայ ան քաղաքական, անտեսական թէ քաղաքական:

(Զորիքն ԶԻՐՆԻ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԻՏԱԼԻԱՆ

Հոտ, 3 փետրվար 1920

Քաղաքիս մէջ վրացիներու ու թաթարներու գործունէութիւնը այնքան առաջ գացած է որ օրէ օր աւելի զգալի կը դառնայ հայ ներկայացուցիչի մը պակասութիւնը. Այս առթիւ Օն. Luzzatti օր իր գործունէութեամբ մեզի խաղաղահայերու պաշ-

տելի դարձած է, զոր իմ ժողոված բոլոր խաղիս կուտակցութիւններուն պէտքերը, կառավարութեան հարցումը ներկայացուց, գիտնալու համար թէ «Հայաստանի անկախութիւնը անհրաժեշտ է» եւ «Ինչո՞ւ վրացիներու ու թաթարներու նման չունին իրենց ներկայացուցիչը այստեղ»:

Ահորդք կը նկատեմ վերստին դիմել Պր. Պօղոս Նուպարին եւ կամ Պր. Ահարոնեանին որովհետեւ կը տեսնեմ որ կը նախընտրեն խուսափել իմ տկար ձայնիս. բայց իրաւունք կը զգամ պարտականութիւն դնելու մեր ներկայացուցիչ Տօթ. Տէր-Ստեփանեանի վրայ. որ ինքը ուղղակի դիմէ ու լսելի ընէ մեր ձայնը, մեր իրաւունքը:

Ս. Օ. ԳԵՂԱՆՈՒՆԻ

Վենետիկ, 29 յունվար 1920

Ստոյա 17ին կոմս Մաշինիկոյ հա. յանպատ ըստնախօսութիւն մ'ըրաւ Վենետիկ մէջ. Պատ. կամը ի մէջ աշխարհագրական, պատմական, վա. ճառականական տեսութիւններու մասնաւորապէս կրկնեց ու չեղանց մեր անպաշտպան մարտիրոսութիւնը, արգարութեան եւ մեր ազատութեան համար Գաշնակիցներու կողքին զիւրացանկան մարտնչումը, մեր բարոյական ու մտաւորական բարձրութիւնը եւ մեր լիալի ազատութեան իրաւունքը:

Սոյն աղին ձեռնարկի մտածութեան ու յաջողութեանը համար ինքզինքնութիւններ ու շնորհակալութիւններ յայտնեցան. Մի իմարեան հայրերու եւ Բառնոյի Հայ Ուսանողական Միութեան մէկէ աւելի ներկայացուցիչներու կողմէ. Այս վերջինները նուիրեցին նաեւ Հայոց վերաբերեալ գրքոյկներ, հանգէսներ եւ քարտեր:

ՏԻԷԶԻ

ՆԱՄԱԿ ՍԻՐԻԱՆ

Հալէպ, 12 յունվար 1920

Բժիշկ Բաշրերունի երէկ Մարաշէն տեղի ժամանեց, մօտ օրէն Պէլլութ մեկնելու համար. Զարգելի բժիշկը հասեալ կերպով կը պատմէ Մարաշի ներկայ կոյսութիւնը:

Մարաշի եւ շրջակայ գիւղերուն իսլամ բնակչութիւնը կատարելապէս զինուած է. Ամէն կողմէ սպանութիւններ զորք կը դրուին հանդէպ Հայերուն. Գիւղերները պակաս չեն ըլլար կողոպուտի եւ այլ չարագործութեանց համար յարձակումներ:

Մարաշի իսլամները զօր են. Գոցուած են նոյնպէս ազգային գրգռութիւններ (ի հարկէ անապահովութեան պատճառով). Հայ ժողովուրդը ահ ու սարսափի մէջ կուսած նորա. նոր յոյսերու...

Մարաշի եւ Զէյթունի յարաբերութիւնները խզուած են. վերջին անգամ Մարաշէն դէպի Զէյթուն գացող հայ երիտասարդ ճամբորդ մը սպաննուած է թուրք չէթէնիքու կողմէ. Երկու շաբաթուայ մէջ պատահած այս անապահով կոյսութեան իրր հետեանք քանակաւ հայեր զոհուած են:

Թուրք ստիկանութիւնը եւ նոյն ինք թուրք կառավարութիւնը մեղաւորեց է այս եղելութեանց:

Թուրք ժանտարտները քննութիւններ կը կատարեն Մարաշէն մեկնող եւ վերադարձող ճամբորդներուն լրա. Իրանի թիւս աւանդները!!) Կրնան ազատ ելք եւ մուտք ունենալ քաղաքը... Խեղճ ժողովուրդ...

Միւր. Ս. Ն.

Société des Etudes Arméniennes (ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ)

Մեզ յարմար թուեցաւ հիմնել Փարիզի մէջ «Հայերէն ուսումնասիրութիւնների ընկերութիւն» մը, այդ ուսումնասիրութիւնները յառաջ տանելու եւ արդիւնքը ծանօթացնելու համար:

Թէ լեզուագիտական եւ բանասիրական տեսակետով եւ թէ՛ պատմական եւ զեղարուեստական տեսակետով մեծ շահեկանութիւն ունին հայերէնի ուսումնասիրութիւնները:

Լեզուաբանը հայերէնի մէջ կը գտնէ հնդեւրոպական մասնաւոր բարբառ մը բոլորովին անկախ միւսներէն եւ որ ամենց ունենալու, օրինակի համար. յունարէնի կարեորութիւնը եւ պէտքերութիւնը, ինքնատիպ վկայութիւն մը կը բերէ հնդեւրոպական լեզուների տեսականին (theorie): Դրացի լեզուների հայերէնին փոխառութիւնները թանկագին տուրքներ կը հայթայթեն յունարէնի, ասորիերէնի եւ մանաւանդ իրաներէնի զարգացման ուսումնասիրութեան համար: Վերջապէս՝ հայերէն լեզուի զարգացումը բոլորովին հետաքրքրական երևոյթ մ'է:

Պատմաբանին համար, հայ գրականութիւնը կը հայթայթէ, Քրիստոսի Ե. դարէն սկսած, գրեթէ անընդհատ շարք մը պատմութիւնների եւ ժամանակագրութիւնների որոնք կուզան վերաձեւել (recouper) բիզանդական եւ արաբական բնագիրները:

Ինչ կը վերաբերի հայ արուեստին, մասնաւորապէս ճարտարապետութեան վերաբերեալ գիտելին ու հրատարակութիւնները գիւրացուցին զանալ այդ արուեստի հետք մինչեւ իսկ հոսմեական եւ կոթական ճարտարապետութեան գործերին մէջ. Հայ գեղագրութեան եւ մանրանկարչութեան նուիրուած հրատարակութիւնները նոյնպէս ցոյց կուտան հայ արուեստ մը որ չէթթուիր ոչ բիզանդականին, ոչ իսլամականին եւ ոչ լատինականին հետ:

Գալով գրականութեան, ասանց խոսելու թարգմանութիւններին վրայ սրտը երբեք կը պարտնակեն թանկագին բնագիրներ որոնց իսկականը կորուսած է, կան թանկարժէք գործեր, նախ աստուածաբանական, ապա զանազան նկարների վրայ. Արեւելքի մէջ գոյութիւն ունեցած քրիստոնէական ազգային գրականութիւններին մէջ, հայերէնը եթէ ոչ ամենէն հարուստներէ մին, գեթ ամենէն ինքնատիպներէ մին է. Եւ նոր ժամանակաշրջանին մէջ, անցեալէն անկախ, նոր զարգացում մը

ունեցած է որ կը շարունակուի աւելի կեն-
դանի, աւելի բարգաւաճ կերպով քան
էրբէք:

Եւրոպայի առաջին հայաշէտները բաւա-
կանաչած են միայն եւրոպական հաս-
տիքական տարով հայ գիտունների գոր-
ծերը: Անկէ ի վեր, լեւոնարաններ, պատ-
մարաններ, բանասերներ, գեղարուեստ-
կան քննադատներ աւելի առաջ նետուե-
ցան, հետզհետեւ աւելի իրենց անձնակա-
նակաւ ընդունին հայերէնի ուսումնասիրու-
թեան գործին: Առաջին անգամ ազգայն-
ութեան գործին հայ գիտուններին վրայ
որոնք, իրենց կարգին, ընդունեցին ու-
սումնասիրութեան եւրոպական գրութիւն-
ները: Պէտք է զարգացնել այս արդիւնա-
ւոր փորձարարութիւնները:

Այս ճգնաժամային — և վճակաւն —
չըլնալիս ուրիշ կանցնի Հայ ազգը, կարե-
ւոր է բացայայտ կերպով մէջտեղ հանել
լեզու մը, պատմութիւն մը, արուեստ մը,
գրականութիւն մը որոնց ինքնատուրութիւնը
կը վկայէ որ Հայեր իրականութեան ունի ազ-
գայնութեան ընկերութիւն» մը հիմնելու
նպատակը: Հայ ազգին իր իրականութեան
կու հաստատելու նպատակ է:

Այս ընկերութիւնը կրնայ գործել հա-
ւաքովներ և մանաւանդ հրատարակու-
թիւններ ընելով: Մտադիր է գիտաւարձա-
հրատարակել — նայելով իր ունեցած մի-
ջոցներին — տարեկան հատոր մը որ պիտի
պարունակէ երեք մաս:

Ա. Եւրոպայի յիշատակարաններ Հա-
յաստանի լեզուին, գրականութեան, ար-
ւեստին և հնախոսութեան վրայ:

Բ. Տարիի ընթացքին մէջ հրատարակ-
ւած Հայաստանի վերաբերեալ գործերի
մատենագրութիւնը և գիտաւարձ հրատա-
րակութիւններին վրայ քննադատական
տեղեկատուութիւններ:

Գ. Հայերէնի ուսումնասիրութեան վե-
րաբերեալ իրադարձութիւններին մէջ ժա-
մանակագրութիւնը:

Ա. ՄԵՏԷ Զ. ՄԱՅԱՐ
Դասախօս Ֆրանսայի Դասախօս Միւլեր-
Գոլթիւն եւ բարձր լեւոնաւոր լե-
ուսումների վար- գունների վարժարա-
նիւն

Դանոթ. — Այս ընկերութեան մաս-
նակցի ուղղութեան կը խնդրուի զիմեւ
բրոք: Ա. ՄԵՏԷՆ այս հասցեով:

M. le professeur A. Meillet
89, Avenue d'Orléans Paris (14e)

ՌՈՍՏՈՎ

Պատահական տարի մը առաջ, ան-
պատեղի եւ անքաղաք ցաւախօրէն թիֆ-
լիսի գիւղացի մեծ Հայ մը, որուն անքաղ-
աքութեան վերաբերեալ հայրենիքի ներկան
ու ապագան:

Մեծ ձախառնով, ամբողջով եւ լեզուն
ան ամենեւնի անհետեւեալ մէկն էր, որմէ
եւ որուն բոլորովն կեանքը առաւ եւ
գործունէութեան լուրջ համեմատութիւն-
ներ ստացաւ յետախօսական շարժումը:
Ամենամիայն եւ ծայրայեղ դատաւարն էր
մեղքաւ ինքն իր իրաւունքին ու բնութեան
դէմ, որուն ասկային սիրտը՝ մանուկին
չափ լուրջով ու գլխաւորով գիտէր դեմ-
քաղութեան առջեւ:

Ինքնամոռաց էր եւ խնայել փոքրիկ
նկար ու նրբանկար մէջ որոնք չար-
ղէտ պատկերներէն մը մէկը միւսին
նուրբէն կը պայծառէ իր խնդիր հայրենի-
քին վրայ: Ան տագնապէն մէջ, այնքան
անտարբեր էր իր կեանքին վրայ՝ որքան
հոգաց ու գիտատաշտ էր որքան մը կամ
գաղթականի մը դժբաղդութեան հա-
մար:

Լուսկեաց էր ու համբերատար ուր չը-
խոսին ու համբերել կարէի դարձնել
կրկնաւ. իսկ երբ համբերութիւնը տեղի
տար եւ անպարտաճանաչութիւնն ու բա-
րոյալքումը զայրացնէր զինք, այն ժա-
մանակ գիտէր պայծառ ու մաքուր:

Կը պատմէն որ կամաւորական խում-
բերու կազմակերպման ատեն, ամէն
կողմէն հաւաքուած պարզուկ ու անտաշ
կամաւորներուն մէջ, Ռոստոմի ստուերը
կը շրջէր իրեն յարգալից սարսափ՝ օ-
րէնք եւ պարտաճանաչութիւն հարկա-
ւորելով: Անպարտ կորովով աշխատող էր
եւ անհատնում եւ անհաշիվ կազմակերպող-
շատ չէր խօսեր, որովհետեւ չկարողաց-
նէր խօսել կենդանի օրինակ ինք իսկ
էր եւ կը կազմակերպէր, անընդհատ կը
կազմակերպէր, ըլլայ աղջիկներու կար-
միր խաչի ընկերութիւններ, ըլլայ տիկի-
ներու որբախնամ մարմիններ, ըլլայ
երիտասարդներու յառաջդիմութեան, գը-
րասէր ընկերութիւններ:

Սամանաւորութեան խաբուսիկ շրջա-
նին իսկ, իր կեանքն ու գործունէութիւնը
պայքար մը եղան. իր գաղափարներն ու
մտքերը որ այնքան խորամտութեանց կեր-
պով ներմուծել գիտէր նորահաս սերուն-
դին մէջ, այնպիսի յեղաշրջական թափով
մը ու գաղափարական շունչով մը կը
շարունէր, որ իր մեծ կամ փոքր աշա-
կերաններն այ կը մտնէին գոհողութեան
ու գաղափարի իր ընտրած փշալից հա-
նապարհ:

Եւ միեւնոյն ժամանակ ան ամէնէն ա-
ւելի պատրաստուած ոյժերէն մէկն էր մեծ
նիւնրէն. իբր մտաւորական տեսլութիւն-
ներու գործը չէ գրած, հաւաքուածութիւն-
ներ ու հրապարակագրական յօդուածա-
գրութիւններ չէ ունեցած, չէ սիրած ու
կարծես խուսափած է գործը նախընտրող
մարդու բնազդութեամբ, դրական աշխա-
տանքը սիրող մարդու անմաքուր ու լուր-
միւրումով:

Այս վերջի փորձութեան շրջանին, հայ-
կական Հանրապետութեան առաջին մեծ
նիւնրութիւններուն ժամանակ, իր
բոլոր յատկութիւններն ու առաքելու-
թիւնները հիացում ու զարմանք շարժող
գործունէութեան մը ուժգնութեամբ
ի գործը դրած է, համակ էնէրփի եւ աշ-
խատանք կորած:

Եւ իր ինքնամոռացութեան ու ինքնա-
գրկումին մէջ, կոյր հիւսաւորութեան հա-
զարաւոր գաղթական ու ընկի գոհեր տա-
նելէ յետոյ, կուգայ նախ տանիլ ամե-
նամանկագին ու ամենամեծը: Ու իր
տեղը բաց կը մնայ, այնպիսի բաց մը, որ
վարձան հայրենիքի վերաշնչութեան ու
պետական կազմակերպման հակադրական
աշխատանքներու մէջ իսկ դեռ երկար
ատեն չափի գոցուի:

Այս թուրքիկ մէկ քանի տղերք գա-
ղափար մ'իսկ չպիտի տան այն մեծ մար-
դու մասին, որ ինքը եղաւ. տալայն ան-
հետարին է նաեւ բռնութեամբ անցնիլ դեպ-
քի մը չկային որ ազգային աշխատի մը
գոյր կանէ: Որքան ալ քաղաքական
կեանքը վերջապէս ըլլայ, որքան ալ հայրե-
նիքի ձախառնութիւնը երջանիկ որոշումը
դեռ շատ աշխատանքի ու գոհողութեան
կարօտ, ամենաբնիկ է — միջոց խաղաղ
ժամանակներու մանրամասն ու երկար
ուսումնասիրութիւնները մեծ մարդոց
մասին — քանի մը դպրոց տողերով իր
առաջին տարեկիցին: Մեր մեծ նիւնրումն
ու պաշտամունքը չյայտնել:

Տօքմ. Լ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԿՈՉ ՔԵՆՆԵՐՈՒՆ

Դարանաղեաց «Կամախ» (Գէմախ)
Սեպուհ Հայրենակցական միութեան
մասնաճիւղ հին Յունաստանի վար-
չութիւնը կուգայ երկրորդ կոչով
խնդրել համայն Գէմախցի հայրե-
նակիցներէն, որ բարի լինին համա-
խմբուի Դարանաղեաց միութեան
չուրջ, ուժեղացնելու գայն իր սկզբը-
նական շրջանին մէջ, որուն կեդրո-
նատեղն է Կ.պօլիս, իսկ մասնաճիւ-
ղեր Յունաստան, Սերպիա ու Պուլ-
կարիա:

Նկատի առնելով մեր երկրի ծով
ցաւերը և մեր բնագաւառի վերապ-
րող սիրելիները, անոնցմէ քսան և
հինգի չափ վերջերս Պոլսոյ «Դարա-
նաղեաց» վարչութիւնը յաջողած է
բերել առ ի Կ.պօլիս. իսկ տակաւին
թուրք բարբարոսութեան ներքեւ
վերապրող մեր սիրելիները շատ են,
որոնք ալ ապրեցնելու ու փրկելու
համար Դարանաղեաց միութիւնը իր
ամեն թանկագին ջանքերը ի սպաս
է դրած:

Ուստի, սիրելի հայրենակիցներ,
նորէն այն կոչով կուգանք խնդրել
ձեր նիւթական ու բարոյական օժան-
դակութիւնը: Դարանաղեաց միութե-
անը կը կարօտի ձեր օգնութեան
որպէս համատեղ ու պարտաճանաչ
Գէմախցիներու: Ինչպէս շատ ան-
գամներ յայտ էք տուած, այս անգամ
ալ լիայոյս ենք որ ամբողջ ալ հա-
մախարհուրդ պիտի բոլորիք Դարա-
նաղեաց շուրջ, որպէս զի կարողանայ
մի քիչ սփռել մեր տարաբաղդ բե-
կորները:

Հին Յունաստանի Դարանաղեաց
«Գէմախ» Սեպուհ Հայրենակցական
միութեան վարչութիւն

Ստանապոլ
Ս. Խ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Գանձապահ
Ս. Բալակ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Ստանապոլի հասցէն
M. D. Ghazarian
St. Andria N. 11
(Grèce) Patras

Գանձապահ հասցէն
A. Margossian
(Grèce) Corfou

Դարանաղեաց «Գէմախ» Սեպուհ հայրե-
նակցական միութեան
Հին Յունաստանի մասնաճիւղի վարչութիւն
Կոնստանտինուպոլիս Ա. ցանկը

Գործուէն	Գրանմի (1)
Պօղոս Կ. Ծառուկեան	1000
Արշակ Մարկոսեան	1000
Խաչատուր և որդի Ստեփաննիս	1000
Յար. Յեւթոսեան (Սիւրապոլիս)	50
Յայն մը Arsenios Kassimis	100
» Rodoklidos Balekidas	100
Միւստ Լեւոնեան	50
Սեւոս Ծառուկեան (մի կամար)	100
Տէր. Օսկիկ Ս. Մարկոսեան	25

3425
(1) Յունական մէկ դրամէն ֆրանսա-
կան 1 ֆր. 45 քնդմ. է:

Փոխադրուած միւս էջէն 3425
Օր. երջանիկ Ս. Մարկոսեան (7
տարեկան) 10

Փամբասէն	
Միւստ և Ահարոն Տէր Ղազարեան	1000
Մեղին Գ. Մարկոսեան	500
Սահակ Գ. Ինճեան	300
Տէր. Սարգիս Գալստեան	60
Յայն մը Prodomos	15
» Eordanis	10
» Kalinikos Mikhailidis	10
» Miltiadis	5

Սամախէն	
Յակոբ Փիրգեան	500
Փիրկուէն	
Ս. Բրահմ Ծառուկեան	500
Մարտիրոս Ծառուկեան	500
Յակոբ Պետրոսեան	100

Չանթէն	
Վարդան և որդի Յովսէփ Չառքեան	1000
Սեդրակ Տէր Յովակիմեան	800
Յայն մը Dionisios Exenos	50
Յար. Սեւթոսեան (Քարակիցի)	100

Սմէնքէն	
Յովսէփ Շէփոսեան	50
8935	

Սամախմարներ	
Միւստ Ահարոն Տ. Ղազարեան (7 ամսական, Յակոբ տրուած է)	42
Մեղին Մարկոսեան 7 ամս. Յակոբ	21
Սահակ Ինճեան 7 » »	21
Ս. Բրահմ. Ծառուկեան 14 » »	42
Մարտիրոս. Ծառուկեան 14 » »	42
Յակոբ Փիրգեան 11 » »	33
Յովսէփ Շէփոսեան 1 » »	3
Պօղոս Ծառուկեան 11 » »	33
Ս. Բալակ Մարկոսեան 11 » »	33
Ստեփան Մարկոսեան 11 » »	33

9238

Ստանապոլ
Միւստ Տէր ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Ստանապոլի
Ս. Խ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Գանձապահ
Ս. Բալակ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Գործու. 31 դեկտ. 1919

ԹԻԻՐԵԻԻ ՇԱՀՍԱԿՈՒԹԻԿՆԵՐ

Կ.պօլսէն կը հեռագրեն փետրվար
2ին. —

«Ազգայնականները (միւլի) կազմա-
կերպուած կանոնադրութեամբ մը
կողմանէ են կապիպոլի մէջ պատե-
րազական նիւթերի մեծ մթերանոց
մը. 80,000 հրացան, 500,000 փամ-
փուշտ և 33 զնդալիք վերցուեց և
փոխադրուեց են հաւանօրէն տախ-
կան թիւրքիս»

— Կ.պօլսէն կը հեռագրեն փետր.
3ին. — «Թիւրք ազգայնական հրո-
տախտները դաւաճանօրէն յարձա-
կելով սպաննեցին շատ մը ֆրանսացի
սպանիւր և զորքեր և ստիպեցին
ֆրանսացի զորքերին հեռանալ Մա-
րաշէն և Այնթապ քաղաքէն մինչ-
դեռ ֆրանսական ժողովուրդները
չիմուտ կապատանէին Այնթապին
իշխող լեւոնիքի վրայ:

Այս շարժի սկիզբը, Ֆրանսա-
ցիներին օգնական զորք հասնելով
յարձակեցան թիւրք ազգայնական

ներին վրայ, գրաւեցին անոնց զօրանոցները, յառաջացան զէպի Մա. րաշ և իրենց թնդանօթաձգու. տեւած ստիպեցին թուրքերին որ իրենց ամրացուցած չորս զիւղեր թողուն հեռանան, Այնթապ և Մա. րաշ ներքին զաւառներ են, Ալեք. սանտրէթի ծովածոցէն 100 հազա. րամէգրի չափ անդին և ոչ հեռու Ատանաէն:

Միւս կողմէ, Ալեքսանտրէթէն Հայէպ տանող ճանապարհին վրայ, էլ Համմանի մէջ հաստատուած մեր պահականոցներէ մին՝ մաս մը Պէ. տունին Արաբներէ շրջապատուելով յարձակում կրեց: Բարեբաղդապէս չուտով օգնական զօրքեր հասան և ազատեցին: Այդ կուռի մէջ Ֆրան. սացի սպայ մը սպաննուեցաւ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Դաշնակիցների Գերագոյն խոր. հուրդի կողմէն Ֆրանսայի վարչապե. տը Տ. Միլըան՝ կնքուած դաշնա. գրին համեմատ դատելու համար պա. հանձնող յանցաւորների ցանկը զրկած էր գերման պատուիրակու. թեան պետ Ֆոն Լէրսնէրին փետր. 4ին, որ սակայն մերժելով ընդունիլ այդ ցանկը վերադարձուց Տ. Միլ. րանին և միանգամայն իմացուց որ այս պարագայի մէջ կը հրաժարի իր պատուիրակութեան պաշտօնէն և նոյն երեկոյ փարիզէն մեկնելով վերա. դարձաւ Պէրլին:

Գերմանիայի արտաքին գործերի նախարար Տ. Միլըէր իր ցաւ յայտ. նեց Ֆոն Լէրսնէրի վարմունքին հա. մար Պէրլինի ֆրանսական դիւանա. գիտական պաշտօնատար Տ. տը Մար. սիլիին. բաւ թէ ինք բացաւ ձեռնա. պէս չհաւանիր փարիզի իր ներկա. յացուցի այդ ըրածին:

Փետրվար 4ի երեկոյին յատուկ սուրհանդակ մը փարիզէն մեկնելով Պէրլին տարաւ Դաշնակից պետու. թիւնների պահանջած յանցաւորնե. րի ցանկը, որը Տ. տը Մարսիլի ան. ցած չաբաթ օր (փետր. 7) յանձնեց գերման դիւանապետ Պաուէրին, փարիզի Գեոպանաժողովին խմբա. գրած ծանուցագրին հետ մէկտեղ: Տ. Պաուէր այս առթով դարձեալ ներդրութիւն խնդրելով ցաւ յայտնեց Ֆոն Լէրսնէրի վարմունքին դէմ:

Այսու ամենայնիւ, գերման մամուլը անկարելի կը համարի գերման յան. ցաւորների յանձնուիլը դատուելու համար և կը գրգռէ ժողովուրդը:

Յանկին մէջ Ֆրանսայի պահանջած յանցաւորների թիւը 334է, ամէն մէկի յանցանքը իր անունի առջի նշանակուելով. առոնք հրաժայեր են զօրքերին իրենց յանձնուած գերի. ները սպաննել, կիներ և աղջիկներ առանկար են, բնակիչները տեղա. հան ընկելով իմրովի տարադրի են,

մանուկներ և անդէն մարդեր կոտո. րեր, աղբիւրների ջուրերը թունա. ւորեր, տուններ կրակի տուեր են և այլն: Այդպիսի կը պահանջէ 100 յանցաւոր որոնց մէջ կան նաեւ, իբրեւ պատասխանատու Հայերի կոտորած. ներին համար, Լինվէր փաշա, Թա. լէաթ փաշա, Ճէմալ փաշա, Նազիմ, Պէհաէտտին Շաքիր, Ազմի պէյ, Պէտրի պէյ, Իսմայիլ Հազգի փաշա և Ճէմալ Ազմի: Այս թուրքերը պէտք է յանձնէ Գերմանիան եթէ այժմ Գերմանիայի մէջ են: Պահանջուած է նաեւ գերման զօրավար Ֆոն Սան. տէրս, դատուելու համար իբրեւ մեղ. սակից Հայերի կոտորածներին: Իտա. լիա, Պէլլիգ և այլն՝ նոյնպէս նշա. նակած են ոճրագործներ, այնպէս որ Գերմանիան պահանջուած ամ. բողջ ոճրագործների թիւը կը մո. նայ 900ի:

ՆՈՐ ՍՏՅՑՈՒԱԾ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թէոդիկ. ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵՅՈՑԵՐ 1916-1920. Ժ.-Ժ. Գ. տարի: Հրա. տարակութիւն Հրաշեայ Տէր-Նէրսէ. սեան. Տպագրութիւն Կ. Քէշիշեան որդի. Կ. պօլիս Գին 12 ֆր.: Ստա. նալու համար գիծել այս հասցէին. Mr. Théotig, Administration du jour. nal arménien «Vertehin Lour», Bab-Ali Djaddé. N. 58. Constantinople (Turquie)

(Թէոդիկի Տարեցոյցները հան. րածանթ լինելով, աւելորդ կը հա. մարինք վայն ճանչցնելու համար տողեր աւելցնել այստեղ. Պատե. րազմի միջոցին Թէոդիկը շատ մը հայ մտաւորականների նման տարա. գրուած լինելով, իր Տարեցոյցն ի հարկէ դադրած էր լոյս տեսնելէ 1916էն ի վեր: Այս անգամ իր տը. ւած բազմաթիւ և բազմազան տողե. կութիւններին մէջ տեղաւորած է նաեւ իր այդ տարագրութեան պատ. մութիւնը յարակից պարագայներով որ շատ հետաքրքրական է և ամէն կարգաւ գիտցող Հայ պիտի ուզէ աչքէ անցունել:

Միայն թէ այս տարի Թէոդի. կը, դուրսէ ու գիւղով վրէժ լուծել ինք ալ իր Տարեցոյցէն տարագրեր է Օրացոյցին բոլոր սուրբերը որոնք օգնութեան չհասան մեր ազգին իր տառապանքի մէջ: Գովելով մէկտեղ իր ազգասիրական եռանդն ու զայ. րոյթը, կը կարծենք թէ քիչ մը շատ արմատական միջոցի գիծել է: Փարիզի «Ալեքսանդրէ»-ը իր Տարե. մէջ զրոյս է Օրացոյցն ալ, նշանա. կելով գոնէ մեր ազգային ծանօթ հին սուրբերը և Քրիստոնեայ աշ. խարհի զլիաւոր տները, բուական համարելով դուրս ձգել կողմաները, Գամիանոսները կային: Այսու ամե. նային, լուրջ նկատուման արժանի է այս առթով Թէոդիկի գրածը իր Տարեցոյցի մէջ (երես 285-293) «Բարեշրջութիւն Հայ Օրացոյց»-ի վերնագրին տակ:

«Ամէնուն Տարեցոյցը» որ մեր Almanach Hachetteն է, իր տուած պատմական, կենսագրական, գիտա. կան, բանասիրական և այլ զանազան տեղեկութիւններէ ու զուարճաբա. նութիւններէ զատ, զարգարուած է շատ մը անձերի և տեսարանների պատկերներով:

«Երեւանի Տարեցոյց»-ը. Ա. տարի 1920. Հրատարակութիւն «Երևան» շաբաթաթերթի. Կ. պօլիս Գին 25 ֆր.: Ստանալու համար գիծել այս հասցէին. Mr. M. Gabrache, directeur du journal «Erivan». Boite postale 210. Pera. Constantinople.

(100ի չափ երեսէ բաղկացած այս ամենագին և պատկերազարդ Տա. րեցոյցը կը պարունակէ նաեւ լիա. կատար Օրացոյց մը, նոր և հին տու. մարներով նշանակուած: Գրական բաժինը մեծ մասամբ բաղկացած է ծանօթ գրողների ստորագրութիւնը կրող գրուածներէ:)

P. S. Eremian — ARMENOU. Poèmes en prose. Venise. Imprimerie St. Lazare. 1919. Prix: 1 fr.

(Հ. Ս. Երեմեան որ հայ ողբեր. գութիւնը բանաստեղծական աւի. նով մը ծանօթացուցած է Ֆրանսա. ցիներին և իտալացիներին, սոյն Arménoui արձակ բանաստեղծու. թեամբ ալ սրտաշարժօրէն կը ներ. կայացունէ Արմէնուհի կրած վիշ. տերը, գիւղացի հրեշտակատիպ հա. յուհիի մը, որ կը խախտուուի իր քաջարի հօրմէն Միհրանէ և փոխա. դարձապէս կողեւորէ ու կը քաջա. լերէ իր հայրը երթալ և ազատել դժբաղդ Հայաստանէն անխիղճ բար. բարոսների ձեռքէն և վրէժ լուծել: Ու հայ կտրիճներ ոտքի կը կանգ. նին այդ նպատակի համար, Հայաս. տանի դիւցազնութիւնը Արարատի ամենաբարձր գագաթներէն աւելի փառաւոր կը հանդիսանայ և թէպէտ արիւնով կոռոզուի. հայրենի հողը, աղատութեան լուսաշող գիծ մը կը կազմուի Արարատէն մինչև Զէյ. թիւն):

Լաւ-Ձը. Ընթ. Ա. Յ. Բ. և իր ԿԱՆՈՆԸ. Հայացոյց Կ. Մ. Չալիտարեան: Միհն. նա. Միլիթարեան տպարան. 1919. (Այս գիրքը կամփոփէ Զինացի իմաստասերի մը 25 դար առաջ տը. ւած խրատները մարդկային կեանքի ընթացքին և անոր ուղիին համար: Գերմաներէն, ֆրանսերէն և անգլիե. րէն գիրքեր հրատարակուած կան Լաւ-Ձըի նկատմամբ: Տ. Կ. Չալ. տարեան կուգայ Հայերին ալ ծանօ. թացնել այդ Զինացի փիլիսոփայն):

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒՆ

Մարտէլլարեան Եղիա Պաղտա. սարեան կը փնտռէ խորհրդի փէր. չէնճ գիւղէն իր ընտանիքը, զոքան. չը Շուշան, մայրը Աննիկ, զաւակ. ները Պաղտասար և Խորէն որոնց տանը անունն է Տէր Արիստակէս. եան կամ թոփալ Պաղտոսեան:

Խորհրդի քաղաքէն կը փնտռէ իր հօրեղբայրները Նաճար, Դուկաս և Սահակ կարապետեան:

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Արմէնիայի միջոցով:

Մանուկ Ճալփազիան, որդի Ար. թիւի, Սեբաստիաի Ուլաշ գիւղէն, 18էն 20 տարեկան, Ալժէրի կը զըա. նուի եղբր, բայց չգիտցուի որ ո՞ր քա. շաքը:

Գիտցողներէն թախանձագին կը խնդրուի իմացնել այս հասցէին.

G. F. zéghelian
2, rue Halle-Delacroix
Marseille

Տիգրանակերտի Ազգային վար. ժարանի ուսուցիչ Մանուկ Դանիէ. լեանի որդին վահան (վահէ) կը փնտռէ իր հայրը Մանուկ Դանիէ. լեանը, մայրը Պայծառ (ուսուցչուհի նոյն վարժարանի մէջ), եղբայրը կայծակ, քոյրերը Ծիածան և Անա. հիա:

Կը խնդրուի տեղեկացնել զպօլիս ճակատամարտի խմբագրութեան կամ փարիզ Այգի խմբագրութեան:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԲՍՅՈՒՍԵ Է
ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ
Շաբաթ ամերթի
1920ի բաժնորդագրութիւնը
Բաժնորդագիրը տարեկան 30 ֆր.:
Դրամ, նամակ եւ գրութիւններ զրկել
հիմնադիր-անօրէկին այս հասցէով.
Dr. Léon Hampartoumian.
16, Boul. St. Denis. PARIS

ԲՍԶՄԱՎԷՊ
Ազգային, բանասիրական, գրական
եւ գիտական ամսաթերթ
Բաժնեգրին է տարեկան ֆ. 15. Հաս. ցէ.
Rédaction de la revue «Bismavep»
St. Lazare VENISE (italie)

ՀԱՅ ԺԱՄԱԳՈՐԾ
Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
Ամէն կարգի մեծ եւ փոքր ժամացոյց. ներու եւ զարդեղէններու նորոգութիւն. խնամուած աշխատութիւն եւ բախաւոր գին. ղեմել՝ A. Hovhannessian
18, bld. Théodore Turner
Marseille

ՏԱՐԵԼԷ — ՄԱՐՏԻԷ
Մ. ՓԱՐԹՈՒԳԱՆԵԱՆ
ՄԱՐՏԷԳԼ
Հայերէն Տպարան Մ. Փարթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi